

Lytinė sveikata

- Vienas svarbiausių jaunos kartos auklėjimo krypčių yra jos rengimas šeimos gyvenimui.

Rengimas šeimos gyvenimui:

- Lytinė branda
- Lytiniai santykiai
- Lytiškai plintančios ligos
- Nėštumas

- Tapęs paaugliu, jaunas žmogus įžengia į tokį gyvenimo laikotarpį, kai domimasi ir norima išbandyti viską.
- Jaunas žmogus vedinas smalsumo trokšta patirti tai, kas jam atrodo nauja bei nepažįstama.
- Noras kuo greičiau viską sužinoti, trukdo įsigilinti į pateikiamos informacijos esmę, pažvelgti į pasekmes.

- Neturėdamas kieno paklausti, negaudamas tikslių atsakymų paauglys imasi domėtis pats - jam padeda internetas, žurnalai, televizija, kuri audrina vaizduotę, atsiranda nauji pokalbiai su bendraamžiais, formuojama seksualinė patirtis.

- Jaunimui peršama nuostata: jeigu žmogus ką nors myli, tai iš karto su tuo žmogumi ir mylisi. Ir atvirkščiai: jeigu mylisi, tai reiškia vienas kitą ir myli.
- Dažniausiai per įvairias informacijos priemones tokių žinių pateikimas yra vienpusis (dažniausiai parodoma tik lytinių santykių teikiamas malonumas).

- Skubėjimas, noras patirti tai kas malonu, spaudimas iš aplinkos - skatina ankstyvus lytinius santykius, troškimą viską išbandyti pačiam.
- Lytiškai santykiauti skatina ir “visagalė” medicina - daugelį lytiškai plintančių ligų galima išgydyti, nepageidautiną nėštumą – nutraukti.

Skubantys gyventi ir patirti suaugusiųjų malonumus, paaugliai dažniausiai nereguliariai arba iš viso nenaudoja kontraceptinių priemonių, todėl rizikuoja susidurti su neplanuotu nėštumu ar lytiniu keliu plintančiomis ligomis.

- Lytinis švietimas gali padėti atidėti ankstyvus lytinius santykius paugliams, kurie nėra dar lytiškai aktyvūs, o lytiškai aktyviems paaugliams gali paskatinti teisingai ir nuosekliai vartoti kontraceptines priemones.

Lytiškai plintančios ligos

- Lytiškai plintančios ligos (LPL) yra ligos, kurios perduodamos vieno asmens kitam lytinių santykių (sekso, mylėjimosi) metu.

Dažniausiai LPL plitimą sąlygoja:

- informacijos apie lytinius santykius bei kontracepciją neturėjimas;
- vakarėlių ar susitikimų metu vartojamas alkoholis ar kiti kvaišalai.

- Susirgę lytiniu keliu plintančia liga jauni žmonės vengia kreiptis į gydytoją, šį vengimą motyvuodami baimės bei gėdos jausmu.
- Todėl lytiniu keliu plintančios ligos jaunų žmonių organizme retai kada aptinkamos tik pirmoje stadijoje.
- Lytiškai plintančios infekcijos ypatingos tuo, kad visai negydomos ar netinkamai gydomos gali sukelti ilgalaikius ar net nepranykstančius sveikatos pakitimus, pavyzdžiui nevaisingumą

Pagrindiniai LPL požymiai:

- neįprastos išskyros iš makšties, nemalonus kvapas, pasikeitęs išskyrų tirštumas,
- išskyros iš varpos;
- žaizdelės arba pūslelės prie makšties, varpos ar tiesiosios žarnos;
- dirginimas apie makštį, varpą arba tiesiąją žarną;
- skausmas arba deginimo jausmas šlapinantis;
- padažnėjęs šlapinimasis;
- skausmas lytinių santykių metu.

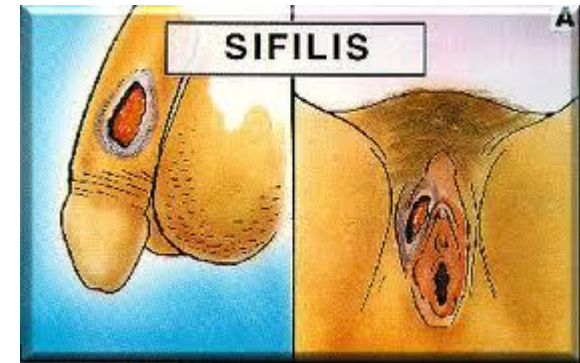
Dažniausios lytiniu keliu plintančios ligos

Draugystė, kuri pasibaigė

niekuomet iš tikro nebuvo prasklėjusi

Sifilis

- Šią ligą sukelia smulkus organizmas, vadinamas spirocheta (truputį panašus į kamščiatraukį). Sifiliu užsikrečiama tik lytiniu būdu.
- Pirma ligos stadija: toje vietoje, pro kurią pateko spirocheta, atsiranda maža neskausminga raudona opa, vadinama šankeriu. Praėjus tam tikram laikui (nuo šešių savaičių iki šešių mėnesių), kurioje nors vietoje arba visame kūne atsiranda išbėrimas, kuris nei skauda, nei niežti. Kiti šios stadijos simptomai gali būti tokie: slenka plaukai, skauda gerklę, galvą.

Sifilis

- Nesigydanč, simptomai gali praeiti, tačiau spirochetos lieka kūne ir po kelių metų sutrikdo svarbių organų veiklą, sukeldamos paralyžių, kurtumą, aklumą, psichines ligas ir net mirtį.
- Sifilis gydomas penicilinu. Svarbu žinoti, kad nėščia moteris gali užkrėsti sifiliu savo kūdikį ir šis gali gimti aklas arba deformuotais kaulais.

Sifilide circinate

Sifilidă "în livadă cosită", pe limbă

Sifilide palmare

Sifilide palmare

Sifilide palmare

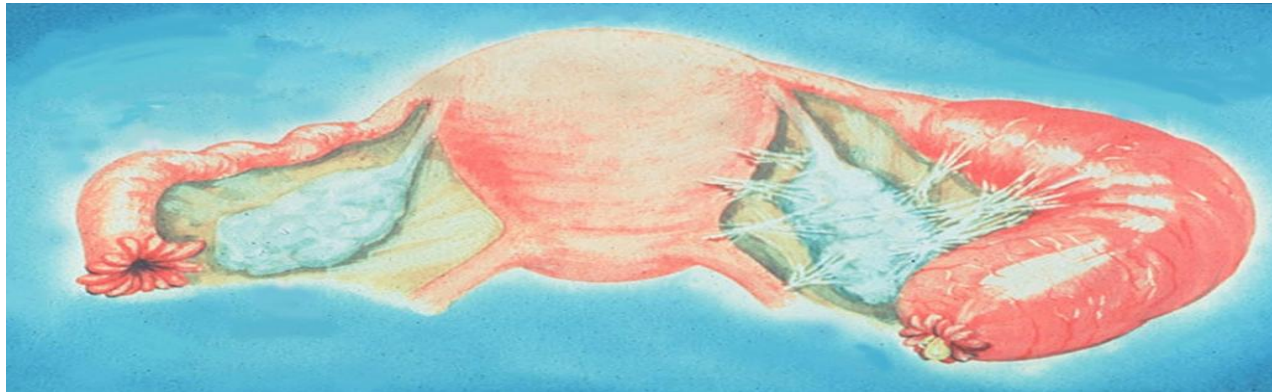

Gonorėja

- Ją sukelia bakterija, vadinama gonokoku. Užsikrečiama tik per lytinius kontaktus.
- Vyrams svarbiausias jos simptomas yra deginantis skausmas šlapinantis; be to, iš varpos gali tekėti pūlingos išskyros.
- Moterų gonorėją sunkiau pastebėti, nes dažniausias jos simptomas-pagausėjusios makšties išskyros; taip pat gali skaudėti pilvo apačią arba perštėti šlapinantis. Simptomai atsiranda, praėjus 2-21 dienai po lytinio akto.

- Negydant dažniausiai komplikuojasi: moteriai- nevaisingumu, vyrui- nevaisingumu, artritu, šlaplės susiaurėjimu (dėl to sunku šlapintis).
- Gydoma antibiotikais.
- Nuo sifilio ir gonorėjos apsisaugoma vengiant visų rūšių lytinių kontaktų arba naudojant prezervatyvus. Tačiau pastaruoju atveju garantijos nėra, nes prezervatyvai kartais plyšta arba jais neteisingai naudojamasi.

Genitalinė pūslelinė (herpes)

Esama dviejų herpes virusų tipų.

I tipo - virusas dažniausiai pažeidžia veido odą (kuri nušąsta lyg peršalus).

II tipo- lyties organų odą ir gleivinę.

Genitalinė pūslelinė užsikrečiama lytiškai santykiaujant.

Sergančio žmogaus šašai, kol nenukrenta, yra užkrato šaltinis. Prisilietęs prie jų, kitas žmogus dažniausiai užsikrečia.

Vyro šašai matomi, tuo tarpu moters-ne visada, ypač jeigu jų yra gimdos kaklelyje arba giliai makštyje.

.

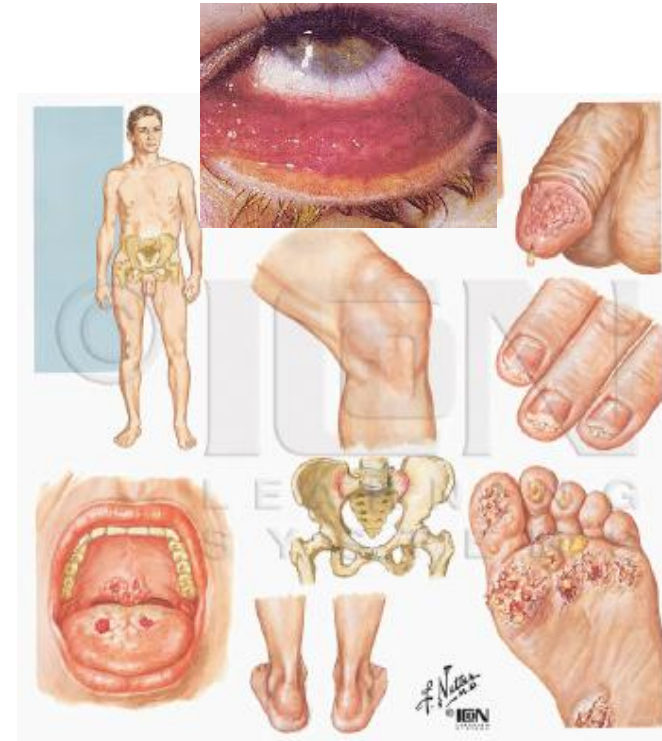
- Līga pasireiškia tuo, kad atsiranda raudonos dėmės su baltomis pūslelėmis.
- Pūslelės gali atsirasti ten, kur virusas pateko į organizmą (burnoje, makštyje, analinėje angoje, ant varpos).
- Žmogus gali karščiuoti, jausti skausmą infekcijos patekimo vietoje ar šlapindamasis.

- Pūslelēs užgyja per tris savaites, tačiau virusas lieka gyventi ir ilgą laiką gali būti neveiklus, kol žmogus nepatiria kokio streso, negauna kitos infekcijos.
- Deja, ši liga neišgydoma; vaistai tegali palengvinti simptomus. Prezervatyvai nuo jos apsaugo, bet ne visada.
- Motina gali užkrėsti vaiką, kuriam gresia apakimas, apkurtimas, psichinis atsilikimas ir netgi mirtis.

Chlamidiozė

Viena iš labiausiai populiarejančių LPL. Sunkiai išgydoma. Gali sukelti nevaisingumą. Vyrams pažeidžia šlaplę ir sėklides.

- Tarp galimų simptomų: akių paraudimas, niežulys, skausmingas šlapinimasis, pagausėjusios makšties išskyros, pilvo skausmai. Vyrams-išskyros iš varpos. Simptomai pasireiškia praėjus 7-21 dienai po lytinio akto.
- Motina gali užkrėsti kūdikį, kuriam gresia akių infekcijos ir plaučių uždegimas. Chlamidiozė gydoma antibiotikais.

Genitalinės karpos

- Tai neskausmingos, sausos, odos spalvos išaugos, atsirandančios lyties organų ir analinės angos srityje. Pasirodo praėjus 1-6 mėnesiams po lytinio akto. Jas sukelia papilomos virusai.
- Genitalinės karpos siejamos su didesne gimdos kaklelio vėžio tikimybe. Jos gali išnykti negydomos, tačiau jas sukėlus virusas lieka organizme. Šio viruso nešiotojas gali užkrėsti kitą žmogų netgi tada, kai karpos dar neišaugusios. Kuo anksčiau jos pastebimos, tuo lengviau išgydomos

KIRKŠNINĖS UTĖLĖS

Tai smulkus parazitas, gyvenantis visuose plaukuose , išskyrus galvos.

Užsikrečiama per lytinius santykius. Simptomai išryškėja praėjus dviems savaitėms po užsikrėtimo.

- Atsiranda niežėjimas lyties organuose, jis stiprėja naktį kūnui sušilus
- Matomi kūno nukasymai, įkandimo žymės, ant plaukų utėlių kiaušinėliai- glindos
- Gydytis galima patiems įsigijus vaistų nuo utėlių
- Po savaitės patartina gydymą pakartoti

NIEŽAI

Niežus sukelia erkės,
jos matomos mikroskopu.

Užsikrečiama lytinio kontakto metu, per
drabužius, miegant vienoje lovoje.

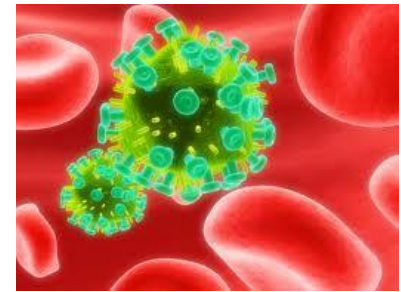
Simptomai išryškėja praėjus trimis savaitėms po
užsikrėtimo

Atsiranda niežėjimas naktį lovoje sušilus

Atsiranda bėrimai ant rankų, plaštakų, riešų,
šlaunų vidiniame paviršiuje, apie bambą, lytinius
organus

Gydytis galima patiems įsigijus vaistus vaistinėje

ŽIV

- ŽIV – žmogaus imunodeficito virusas.
Kai į organizmą patenka ŽIV, jis pažeidžia pagrindinę imuniteto grandį-atpažinimą, todėl žmogaus organizmas nebesugeba pasipriešinti infekcijoms.
- **Skiriami trys ŽIV viruso plitimo būdai:**
  - 1) lytinis (apie 80% užsikrėtusių);
  - 2) per kraują (švirkštai, tatuiruotės);
  - 3) iš motinos vaikui.

Pagrindinės 3 stadijos:

- Simptomai - į gripą panaši būseną – pakyla temperatūra, išberia odą ir gleivines, padidėja limfmazgiai, skauda raumenis ir sąnarius, pykina. Trunka nuo kelių dienų iki kelių savaičių. Praeina be gydymo.
- Žmogus, užsikrėtęs ŽIV, ilgus metus (6 – 10m.) paprastai jaučiasi sveikas ir gali nežinoti, kad yra užsikrėtęs, bet gali užkrėsti kitus.
- AIDS - tai paskutinė ŽIV infekcijos stadija, kurios trukmė priklauso nuo medicininės pagalbos lygio, gali trukti iki 3 metų ir ilgiau.

ŽIV infekcijos gydymui skiriami viruso dauginimąsi slopinantys vaistai.

Nėra išgyjimo atvejų;

nėra vakcinų;

nesusiformuoja imunitetas;

Liga ilgą laiką būna paslėpta, nes ilgas besimptomis laikotarpis.

Nepageidautinas nėštumas

Nesaugaus sekso rezultatas - neplanuotas nėštumas.

Abortas

- Pastojusi mergina visada gali apsispręsti negimdyti kūdikio - nutraukti nėštumą. Toks nėštumo nutraukimas vadinamas abortu. Iki 42 dienų daromas vadinamasis „mini abortas“.
- Be psichologinio pobūdžio išgyvenimų – kaltės, praradimo jausmo, nėštumo nutraukimas turi ir medicininių aspektų. Dažnos įvairios komplikacijos: gimdos traumavimas, infekcija, ilgalaikis moters invalidumas

Kontracepcija

Kontraceptinės tabletės

- Tai viena populiariausių vaisingumo kontrolės priemonių. Jas moterys vartoja daugiau nei 40 metų.
- Šiuolaikinės kontraceptinės tabletės vadinamos kombinuotomis. Kiekvienoje jų yra dviejų rūšių hormonų (estrogeno ir progesterono), kurie stabdo ovuliaciją, todėl moteris nepastoja.
- Kiekvieną dieną laiku vartojamos tabletės yra efektyvus kontracepcijos būdas. Tačiau tai, kad tabletes reikia vartoti kasdien tuo pačiu metu, yra vienas didžiausių nepatogumų.
- **Patikimumas** apie 99%.

Prezervatyvai

- Prezervatyvas - minkštas, elastingas vamzdelis, dažniausiai iš lateksinės gumos, maunamas ant varpos.
- Paprasta įsigyti, lengva naudotis, nebūtina kreiptis į medikus juos pasirenkant, gali apsaugoti nuo gimdos kaklelio vėžio, abu partnerius apsaugo nuo kai kurių lytiškai užkrečiamų ligų, taip pat ir ŽIV.
- Minusai - reikia sustoti ir užsimauti, yra žmonių alergiškų latekso gumai, gali suplyšti, nusmukti.
- **Patikimumas:** Naudojamas pagal instrukcijas, patikimas 98%

Kontraceptinis pleistras

- Naudojant pleistrą kontraceptinės medžiagos per odą patenka tiesiai į kraujotakos sistemą, dėl to išvengiama vaistų skilimo kepenyse, nedirginamas skrandis.
- Pleistras yra kartą per savaitę klijuojamas ant kūno. Po trijų savaitių daroma vienos savaitės pertrauka.
- Kontraceptinis pleistras neriboja įprastos ir mėgstamos veiklos. Su juo galima maudytis, plaukioti, sportuoti, kaitintis pirtyje... Kontraceptinis poveikis išlieka. Tikimybė, kad pleistras atsiklijuos – labai maža.
- **Patikimumas**
apie 99 procentus.

Kontracepciniai žiedai, diafragmos, gaubtuvėliai

Patikimiausias būdas...

- Patikimiausiu būdu pripažintas – susilaikymas nuo lytinių santykių bent iki pilnametystės.
- Labai svarbu, kad lytinį gyvenimą jaunimas pradėtų kuo vėliau, nes lytiškai bręsdamas, jauno žmogaus organizmas yra dar nepasirengęs dideliems fiziniams krūviams, ypač tokiems kaip neštumas, nes visos gyvybinės jėgos yra eikvojamos psichofiziniam vystymuisi bei augimui.

Draugystė

Kur vienas asmuo visada teisus, o kitas yra vaikinai

Demirvoda.lt

Ačiū už dėmesį 😊